

*De torens van
Barchester*

Anthony Trollope

Uit het Engels vertaald door Marijke Loots

Met een voorwoord van Maarten 't Hart

Uitgeverij IJzer
Utrecht

Anthony Trollope (1815-1882)

Maarten 't Hart

Anthony Trollope was een van de meest productieve schrijvers uit het Engelse taalgebied. Zijn oeuvre omvat 47 romans, 43 korte verhalen, vijf reisboeken, drie biografische studies, en een groot aantal essays en kritieken, alsmede een onthutsend openhartige autobiografie. Als je daarbij bedenkt dat hij 33 jaar lang in dienst was bij de Engelse postdienst, – en die baan was waarachtig geen sinecure, zoals duidelijk blijkt uit het boek *Trollope in the Post Office* van R.H. Super – dan kun je alleen maar verbaasd zijn over zijn immense ijver. Temeer daar het er de eerste 27 jaar van zijn leven niet naar uitzag dat hij ooit veel zou presteren.

Hij werd in 1815 in Londen geboren. Zijn vader was een advocaat, in wiens leven alles wat hij ondernam faliekant mislukte. De oudste broer van Trollope zei over die vader: 'Iedereen die in zijn gezelschap terecht kwam, wou er meteen weer uit.' En Anthony zelf vertelt dat zijn vader hem regelmatig met een foliobijbel tegen de grond sloeg. Zijn moeder was, althans op latere leeftijd, een uiterst succesvol schrijfster die op haar 53ste debuteerde met een vermakelijk boek over haar Amerikaanse ervaringen, en die daar nog 35 dikke romans aan toevoegde. Haar vlijt heeft haar zoon tot voorbeeld gediend.

Anthony was het vijfde kind in een reeks van zeven kinderen. Vier van de zeven kinderen stierven jong.

Binnen het gezin was Anthony duidelijk een verschoppeling. Hij bracht enige jaren van zijn leven door in gezelschap van zijn vader. (Zijn moeder was met de andere kinderen in 1827 naar Amerika getrokken waar zij in Cincinnati een bazaar opende). Die pachtte een paar maal een boerderij omdat hij faalde als advocaat, maar ook als boer faalde hij jammerlijk. Of zoals zijn zoon zegt: 'Hij hoefde zijn hand maar naar iets uit te strekken of alles mislukte.' Anthony bezocht tijdens de omzwervingen van zijn vader diverse kostscholen waar hij, als we zijn

autobiografie mogen geloven, diep ongelukkig was. Sommige biografen denken overigens dat hij zijn leed overdreef. Hij was lang en lelijk, (en is altijd lelijk gebleven, hij ziet er op foto's verschrikkelijk uit, vooral op latere leeftijd) droeg vieze kleren, en werd bespot en gehoond door zijn schoolgenoten. Of zoals Trollope zelf zegt: 'Van begin tot eind was er niets in mijn schooljaren dat tot tevredenheid stemde.' Ook deelt hij erover mee: 'Ik ben ervan overtuigd dat ik vaker ben geslagen dan enig ander levend wezen.' Omdat hij op de diverse kostscholen niets had geleerd, slaagde hij er niet in een beurs te bemachtigen voor verdere studie, terwijl zijn broers Thomas en Henry de kans kregen om in Oxford respectievelijk Cambridge te studeren.

Toen de moeder in 1831 na haar Amerikaanse avontuur was teruggekeerd, zonk de hele familie zo diep weg in de schulden dat de Trollopes de vlucht namen naar Brugge. Daar stierf een broer van Trollope aan tbc en kort daarna overleed ook Trollopes vader. Trollope zelf kreeg een baantje aangeboden als klerk bij de posterijen. Hij vertrok weer naar Engeland. Zijn eerste zeven jaren bij de Posterijen waren ook geen succes. 'Ik stond steeds op het punt om ontslagen te worden, ik was altijd in moeilijkheden, en gedurende die hele tijd was ik altijd in de schulden,' vertelt hij in zijn autobiografie. Curieus is zijn mededeling daarbij: 'En toch kan ik me niet herinneren dat ik ooit opgesloten ben, al geloof ik wel dat ik tweemaal gevangen heb gezeten.' Een mooi beeld van die jaren vind je in zijn roman *The Three Clerks*.

Toen werd hij benoemd tot inspecteursklerk in Ierland. Dat pakte in 1841 uit als de gelukkige wending van zijn lot. 'Het was de eerste keer in mijn leven dat ik bofte,' zegt hij er zelf over. In Ierland ontmoette hij zijn toekomstige vrouw met wie hij in 1844 trouwde. In Ierland begon hij ook, rijkelijk laat trouwens, met schrijven. Via zijn moeder bracht hij zijn eerste roman, *The Macdermots of Ballycloran*, onder bij een uitgever, daarmee in 1847 debuterend. En in 1848 volgde een tweede roman, *The Kelly and the O'Kellys*. Zelfs bij echte Trollope bewonderaars staan ze niet hoog aangeschreven, maar ik heb beide romans met haast evenveel plezier gelezen als vrijwel alle andere romans van Trollope. Al wat we later bij hem vinden is daar al in statu nascendi aanwezig: de voortreffelijke dialogen, de soepele, lichte, achteloze verteltrant, het heldere, onopgesmukte proza, de verbale schermutselingen van zijn diverse protagonisten die het verhaal spanning verlenen en voortstuwen.

Zijn derde werk, in 1850 verschenen, *La Vendee*, is een historische ro-

man die in Frankrijk speelt. Dat is ronduit een mislukking, zij het wel een lezenswaardige mislukking, en daarna duurde het vijf jaar voor hij zijn volgende roman publiceerde. Dat het zo lang duurde, kwam omdat hij de opdracht kreeg de postbestelling te plattelande in Ierland te reorganiseren, en toen dat een groot succes bleek, werd hij ook ingezet in Zuid-Engeland. ‘Tijdens deze arbeid,’ vertelt hij in zijn autobiografie, ‘bracht ik een bezoek aan Salisbury en terwijl ik daar op een midzomeravond rondom de kathedraal wandelde, bedacht ik de intrige voor *The Warden* en daaruit is de reeks romans voortgekomen waar Barchester met zijn bisschoppen, dekens en aartsdiaken centraal staat.’

De tweede roman uit die reeks is *Barchester Towers*. Trollope begon eraan in 1855. Nog steeds bezig met de reorganisatie moest Trollope overal heen reizen, en ’t bleek handiger die reizen met de trein te maken dan, zoals hij tot dusver gedaan had, op de rug van een paard. Maar hoe die uren in de trein nuttig te besteden? Hij vertelt in zijn autobiografie: ‘Ik maakte een schrijftafeltje en merkte na een paar dagen oefenen dat ik in een treincoupé even snel kon schrijven als aan mijn bureau. Ik schreef met potlood, en wat ik schreef, werd later gekopieerd door mijn vrouw. Op die manier is het grootste deel van *Barchester Towers* geschreven.’ Trollope heeft ook latere boeken tijdens treinreizen geschreven. Dit lijkt mij vrij uniek. Ik kan zo snel geen voorbeeld bedenken van een andere schrijver die aldus werkte.

In 1856 voltooide Trollope zijn roman. Hij stuurde hem naar zijn uitgever. Een redacteur daarvan had veel aanmerkingen. Hij vond het boek onevenwichtig, naast prachtige gedeeltes, waren er ook dorre passages, en een groot bezwaar was dat er geen *lady* of *gentleman* in het boek voorkwam. En Madeline Stanhope beschouwde de redacteur als een schandvlek op het werk. De uitgever drong aan op inkorting van de roman tot twee derde van zijn oorspronkelijke lengte en op wijzigingen van minder decente passages. Trollope weigerde vierkant om zijn roman in te korten, maar heeft wel de tekst wat gezuiverd. Het zou boeiend zijn om precies te weten welke aanstootgevende tekstgedeeltes werden aangepast.

De roman verscheen in drie delen in 1857. De kritieken waren niet onverdeeld positief, al werd de frisheid en vitaliteit van de roman geprezen. De critici wezen erop dat Trollope gewone, wat vulgaire mensen beschreef, en dat zijn geestelijken erg overtuigend waren geportretteerd.

Daar valt natuurlijk ook niets op af te dingen. De aartsdiaken is een

wondermooie creatie, die aldus Trollope in zijn autobiografie, ‘door gezaghebbende lieden tot een door en door echte aartsdiaken is uitgeroepen.’ Het opmerkelijkste aspect van de aartsdiaken is natuurlijk – en dat geldt ook voor al die andere geestelijken in het werk van Trollope – dat hij nooit rept over de Blijde Boodschap of over Christus of over God of over de Bijbel. Zijn geestelijken zijn door en door werelds, en altijd zoals alle personen bij Trollope erg gepreoccupeerd met geld (net zoals blijkens zijn autobiografie de auteur zelf), geur van heiligheid valt niet te bespeuren, ook niet bij de geestelijken in alle andere werken van Trollope.

Trollope brak niet door met *Barchester Towers*. Het werk werd redelijk verkocht, maar niet opzienbarend. Pas met *Framley Parsonage*, een later deel in de reeks van de *Chronicles of Barsetshire*, bereikte hij een groter publiek. Maar *Barchester Towers* wordt nu wel gezien als het prototype van de echte Trollope roman. J.N. Hall zegt in zijn biografie van Trollope: ‘*Barchester Towers* is de Trollope roman bij uitstek’ en R.H. Super noemt *Barchester Towers* ‘the quintessential Trollope novel’. Hoe het ook zij, dankzij *Barchester Towers* ben ik eens en voorgoed een Trollope fan geworden. Ik las het boek in de trein – passender kan toch haast niet, gezien het feit dat het ook grotendeels in de trein werd geschreven – en werd zo meegesleept door wat ik las dat ik alles om mij heen vergat, en dus ook vergat uit te stappen op het station waar ik zijn moest.

In zijn autobiografie vertelt Trollope: ‘Ik heb zelf erg genoten van het schrijven van *Barchester Towers*. De bisschop en mevrouw Proudie waren heel echte figuren voor mij, zoals ook de problemen van de aartsdiaken en het liefdesleven van mr. Slope reëel waren.’

Uiteraard is aartsdiaken Grantley de eigenlijke hoofdpersoon van de roman en ook de meest uitgewerkte figuur. Maar laten we toch vooral niet vergeten dat ook Bertie Stanhope, hoe gering zijn aandeel ook in het verhaal, een meesterlijke creatie is van Trollope. Het is merkwaardig dat die curieuze familie Stanhope in de andere *Chronicles of Barsetshire* verder niet voorkomt terwijl vrijwel alle andere figuren, Grantley en de heer en mevrouw Proudie voorop, in de andere romans terugkeren – met als apotheose het laatste deel in de serie *The Last Chronicle of Barset*.

Maar *Barchester Towers* kan gelezen en genoten worden zonder enige kennis van de andere romans. Wie *Barchester Towers* leest, en ervan geniet, roep ik toe: Weet dat er nog vele andere romans van Trollope zijn van vergelijkbaar niveau en net zo vermakelijk en onderhoudend, niet

alleen de *Chronicles of Barsetshire* of de zes *Palliser novels*, maar bijvoorbeeld ook *The Claverings*, *The Way We Live Now*, *He Knew He Was Right*, *Orley Farm*, *The American Senator* en *Mr. Scarborough's Family* – om nu maar mijn favorieten onder de Trollope romans te noemen. Maar mijn hartstocht voor Trollope is begonnen met *Barchester Towers*, dus dat blijft de roman die mij van alle Trollope novels het meest dierbaar is.

Deel I

Wie wordt de nieuwe bisschop?

In de laatste dagen van juli in het jaar 185- werd in de kathedraalstad Barchester tien dagen lang elk uur een uiterst belangrijke vraag gesteld, die elk uur op een andere manier werd beantwoord – Wie wordt de nieuwe bisschop?

De dood van de oude doctor Grantly, die jarenlang bescheiden maar met gezag die zetel had bekleed, viel precies samen met het moment dat de regering van Lord ---- plaats zou maken voor dat van Lord ----. De ziekte van de goede oude man verliep traag en tergend langzaam, en voor de betrokkenen werd het uiteindelijk een zaak van buitengewoon belang of de nieuwe aanstelling zou worden bekrachtigd door een conservatieve dan wel een liberale regering.

Men ging er min of meer van uit dat de vertrekkende minister zijn keus had gemaakt en dat, als hij het voor het zeggen had, de mijter zou neerdalen op het hoofd van aartsdiaken Grantly, de zoon van de oude bisschop. De aartsdiaken had de zaken van het bisdom gedurende lange tijd waargenomen, en enige maanden voorafgaand aan zijn vaders overlijden waren de geruchten vol vertrouwen dat hij zijn vaders hoge ambt zou erven.

Bisschop Grantly stierf zoals hij geleefd had, vredig, langzaam, zonder pijn en zonder opwindning. De adem ebde bijna onmerkbaar uit hem weg en een maand voor zijn dood was het de vraag of hij leefde of dood was.

Dit was een moeilijke tijd voor de aartsdiaken, die zijn vaders zetel zou erven in de opzet van hen die destijds de bisschoppelijke tronen te vergeven hadden. Ik wil niet gezegd hebben dat de eerste minister het bisdom met zoveel woorden zou hebben beloofd aan doctor Grantly. Daarvoor was hij veel te discreet. Er is een gezegde met betrekking tot wegen die naar Rome leiden, en iedereen die ook maar enigszins is ingevoerd in de landelijke of lokale politiek zal zich ervan bewust zijn dat een belofte kan

worden gedaan zonder positieve toezegging en dat een kandidaat de zaak bijna beklonken kan denken, zelfs als de grote man van wie hij afhankelijk is, misschien slechts heeft gefluisterd dat ‘mijnheer zus-en-zo zeer in aanzien aan het stijgen was’.

Zoiets was gefluisterd, en moest volgens hen die het gehoord hadden betekenen dat de geestelijke zorg van het bisdom de aartsdiaken niet uit handen zou worden genomen. De toenmalige eerste minister was zeer gezien in Oxford, en had kort geleden een nacht bij de *master* van het Lazarus *College* gelogeed. Nu was de *master* van het Lazarus *College* – dat, tussen twee haakjes, in veel opzichten niet alleen het geriefelijkste maar ook het rijkste college in Oxford is – de beste vriend en meest vertrouwde raadgever van de aartsdiaken. Bij gelegenheid van het bezoek van de eerste minister was de heer Grantly uiteraard aanwezig geweest, en de bijeenkomst was heel prettig verlopen. De volgende ochtend zei de *master*, doctor Gwynne, tegen de aartsdiaken dat de zaak volgens hem geregeld was.

Inmiddels leefde de bisschop werkelijk op zijn laatste adem, maar het kabinet had het ook benauwd. Gelukkig en opgetogen kwam doctor Grantly uit Oxford terug om zijn positie in het paleis opnieuw in te nemen en zoals een zoon betaamt voor zijn vader de laatste plichten te blijven vervullen, wat hij, ere wie ere toekomt, met tederder zorg deed dan men zou verwachten op grond van zijn wat wereldse optreden.

Een maand eerder hadden de artsen vier weken genoemd als maximale periode waarin de adem in het lichaam van de oude man kon blijven stromen. Aan het eind van die maand begonnen de artsen te twijfelen en noemden een periode van twee weken. De oude man leefde alleen op wijn, maar aan het eind van de twee weken was hij nog steeds in leven, en kwamen er steeds meer berichten over de val van de regering. Sir Lamda Mewnew en Sir Omikron Pie, de twee prominente artsen uit Londen, legden hun vijfde bezoek af, schudden hun geleerde hoofd, en verklaarden dat hij onmogelijk nog een week kon leven. En terwijl ze aan tafel gingen voor de lunch in de bisschoppelijke eetkamer deelden ze fluisterend aan de aartsdiaken mee dat naar hun persoonlijke mening het kabinet binnen vijf dagen moest vallen. De zoon ging terug naar zijn vaders kamer, en nadat hij eigenhandig de benodigde dosis mader had toegediend, zette hij zich naast het bed om zijn kansen te berekenen.

Het kabinet zou binnen vijf dagen vallen: zijn vader zou binnen – nee, zo wilde hij de zaak niet bekijken. Het kabinet zou vallen en het bis-

dom zou waarschijnlijk in dezelfde periode vrijkomen. Er was de nodige twijfel over de namen van de mannen die de macht zouden overnemen en het zou zeker een week duren voordat er een kabinet gevormd kon worden. Zouden de vacatures in die week niet worden ingevuld door de mannen die zouden aftreden? Grantly had een vaag idee dat het zo zou gaan, maar hij wist het niet zeker en hij verbaasde zich over zijn eigen onwetendheid in zo'n kwestie.

Hij probeerde zijn aandacht van het onderwerp af te leiden, maar slaagde daar niet in. De voorsprong was zo klein, en de inzet was zo hoog. Hij keek eens naar het uitdrukingsloze, vredige gezicht van de stervende man. Er was geen teken van dood of ziekte; het was iets magerder dan tevoren, iets grijzer, en de diepe lijnen van ouderdom vielen meer op. Maar zover hij kon beoordelen kon het leven zich nog wel een paar weken vastklampen. Sir Lamda Mewnew en Sir Omikron Pie hadden al drie maal ongelijk gehad en konden nog wel drie maal ongelijk hebben. De oude bisschop sliep twintig van de vierentwintig uur, maar in de korte perioden dat hij wakker was, herkende hij zowel zijn zoon als zijn goede oude vriend, de heer Harding, de schoonvader van de aartsdiaken, en placht hij hen teder te bedanken voor hun zorg en genegenheid. Nu sliep hij als een kind, rustig op zijn rug liggend, zijn mond een beetje open, een paar grijze haren aan zijn muts ontsnappend. Zijn adem maakte geen enkel geluid, en zijn dunne, bleke hand, die op de sprei rustte, lag volkomen stil. Niets leek zo weinig gecompliceerd als de overgang van de oude man naar de volgende wereld.

Maar de gevoelens van degene die daar zat te waken waren wel degelijk gecompliceerd. Hij wist dat het nu of nooit was. Hij was de vijftig al gepasseerd, en er was weinig kans dat zijn vrienden die nu zouden aftreden snel weer terug zouden keren. Er was geen andere eerste minister denkbaar die zou overwegen doctor Grantly tot bisschop te benoemen dan hij die nu aan de macht was, en spoedig de macht verliezen zou. Zo zat hij lang en somber te peinzen, in diepe stilte, en staarde toen naar dat gezicht waar nog steeds leven in zat, en durfde zich toen de vraag te stellen of hij echt naar zijn vaders dood verlangde.

Het stellen van deze vraag had een heilzame werking, en de vraag werd terstond beantwoord. De trotse, hoopvolle, wereldse man knielde neer naast het bed en terwijl hij de hand van de bisschop in de zijne nam, bad hij vurig dat zijn zonden hem vergeven zouden worden.

Zijn gezicht lag nog steeds begraven in het beddengoed toen de slaap-

kamerdeur stilletjes openging en mijnheer Harding op fluwelen voeten binnenkwam. Hij was bijna even constant aanwezig geweest als de aartsdiaken, en zijn komen en gaan was even normaal als dat van zijn schoonzoon. Hij stond al dicht naast de aartsdiaken voordat hij werd opgemerkt, en zou ook in gebed zijn neergeknield als hij niet had gevreesd dat de plotselinge beweging de stervende zou hebben gewekt. Grantly merkte hem echter terstond op en kwam overeind. Mijnheer Harding nam zijn beide handen in de zijne en drukte ze warm. Op dat moment was er meer kameraadschap tussen hen dan er ooit tevoren was geweest, en de gebeurtenissen die zouden volgen zouden dat gevoel in stand houden. Terwijl ze daar zo stonden en elkaars hand drukten, rolden de tranen vrijelijk over hun wangen.

‘God zegene jullie, mijn besten,’ zei de bisschop met zwakke stem bij het ontwaken. ‘God zegene jullie beiden, mijn lieve kinderen.’ En met die woorden stierf hij.

Er was geen luid gereutel in zijn keel, geen vreselijke strijd, geen merkbaar teken van de dood, maar zijn onderkaak was iets gezakt, en de ogen die in zijn slaap zo constant geloken waren geweest, bleven nu open in een starende blik.

‘Ik geloof dat het voorbij is,’ zei Harding, met de handen van de ander nog steeds in de zijne. ‘Ik denk, – nee, ik hoop het.’

‘Ik zal schellen,’ zei de ander fluisterend. ‘Mevrouw Philips moet komen.’

Mevrouw Philips, de verpleegster, was snel in de kamer en sloot direct, met geoefende hand, de starende ogen.

‘Is het voorbij, mevrouw Philips?’ vroeg Harding.

‘Zijne Eminentie is niet meer,’ antwoordde mevrouw Philips, draaide zich om en maakte met een ernstig gezicht een diepe buiging. ‘Zijne Eminentie is heengegaan als een slapend kind, zoals ik nog nooit heb meegemaakt.’

‘Het is een grote opluchting, aartsdiaken,’ zei mijnheer Harding, ‘een grote opluchting – goede, beste, uitstekende kerel. O, mogen onze laatste ogenblikken ook maar zo onschuldig en vredig zijn.’

‘Natuurlijk,’ zei mevrouw Philips. ‘De Heer zij geprezen voor Zijn genade. Maar Zijne Eminentie was zo’n zachtmoedige, zachtaardige, vriendelijke christen...’ en uit ongeveinsde maar wel heel gemakkelijke smart veegde mevrouw Philips met haar witte schort haar tranen af.

‘Je kunt alleen maar blij zijn dat het voorbij is,’ zei Harding, die nog

steeds probeerde zijn vriend te troosten. De gedachten van de aartsdiaken hadden de sterfkamer echter al verlaten en waren op weg naar het privévertrek van de eerste minister. Hij had zichzelf ertoe gebracht te bidden voor zijn vaders leven, maar nu dat leven was afgelopen was er geen seconde te verliezen. Het had geen zin te blijven dralen rond het feit dat de bisschop dood was – geen zin om misschien alles te verliezen door een dwaas sentiment voor te wenden.

Maar hoe kon hij tot actie overgaan terwijl zijn schoonvader zijn hand nog vasthield? Hoe kon hij, zonder gevoelloos te lijken, zijn vader in de persoon van de bisschop vergeten – niet letten op wat hij verloren had, en alleen denken aan wat hij eventueel te winnen had?

‘Ja, dat denk ik ook,’ gaf hij uiteindelijk als antwoord aan Harding. ‘We hebben het al zo lang zien aankomen.’

Mijnheer Harding nam hem bij de arm en leidde hem de kamer uit. ‘We zullen hem morgenochtend weerzien,’ zei hij. ‘We kunnen de kamer nu beter aan de vrouwen laten.’ En zo liepen ze naar beneden.

De avond was al gevallen en buiten was het zo goed als donker. Het was van het grootste belang dat de eerste minister diezelfde avond nog te horen zou krijgen dat het bisdom vrij gekomen was. Alles kon ervan afhangen. En dus stelde de aartsdiaken in reactie op verdere pogingen tot troost van zijn schoonvader voor om onmiddellijk een telegram naar Londen te sturen. Mijnheer Harding, die zich eerlijk gezegd nogal had verbaasd over de mate waarin Grantly was aangedaan, was enigszins onaangenaam getroffen, maar hij maakte geen bezwaar. Hij wist dat de aartsdiaken enige hoop koesterde zijn vader op te volgen, maar hij wist werkelijk niet hoe hoog die hoop was gestegen.

‘Ja,’ zei Grantly, die zich vermande en zijn zwakte van zich afschudde, ‘we moeten meteen een bericht sturen. We weten niet wat er gebeurt als we te lang wachten. Wilt u het doen?’

‘Ik? O, ja, natuurlijk. Ik ben tot alles bereid, maar ik weet niet precies wat je wilt.’

Grantly ging aan een schrijftafel zitten, nam pen en inkt, en schreef als volgt op een strook papier –:

Per Elektrisch Telegram,
Aan de graaf van ----, Downing Street, of elders.
De bisschop van Barchester is overleden.
Bericht verstuurd door de eerwaarde Septimus Harding.

‘Alstublieft,’ zei hij. ‘Neemt u dit mee naar het telegraafkantoor bij het station en geeft u het maar gewoon af. Ze vragen waarschijnlijk of u het overneemt op een van hun eigen formulieren. Dat is alles wat u hoeft te doen. En u moet ze een halve kroon betalen.’ De aartsdiaken stak zijn hand in zijn zak en haalde er het benodigde bedrag uit.

De heer Harding voelde zich in hoge mate behandeld als boodschappenjongen en was daarnaast van mening dat hij zijn taak moest uitvoeren op een onbehoorlijk tijdstip, maar hij zweeg en nam het vel papier en de munt in ontvangst.

‘Maar je hebt mijn naam erop gezet, aartsdiaken.’

‘Ja,’ zei de ander. ‘Er moet de naam van een geestelijke op, weet u, en welke naam zou beter passen dan die van een oude vriend als u? De graaf zal niet naar de naam kijken, wees daarvan verzekerd. Maar, mijn beste Harding, laat alstublieft geen tijd verloren gaan.’

Harding was op weg naar het station gevorderd tot de deur van de bibliotheek toen hij zich herinnerde wat hem zo had beziggehouden toen hij de slaapkamer van de bisschop was binnengetrepen. Hij had het moment zo ongeschikt gevonden voor wereldlijk nieuws, dat hij de woorden die voor op zijn tong lagen had ingeslikt, en meteen daarna hadden de gebeurtenissen de herinnering aan het nieuws tijdelijk verbannen.

‘Maar aartsdiaken,’ zei hij, en draaide zich om, ‘dat was ik vergeten te vertellen – het kabinet is gevallen.’

‘Gevallen!’ riep de aartsdiaken uit, op een toon waaruit maar al te duidelijk zijn ongerustheid en wanhoop bleek, hoewel hij naar omstandigheden probeerde zijn zelfbeheersing niet te verliezen. ‘Gevallen! Wie heeft u dat verteld?’

Harding legde uit dat nieuws van deze strekking was binnengekomen met de elektrische telegraaf, en dat de tijding door mijnheer Chadwick bij de paleisdeur was afgegeven.

De aartsdiaken zat zwigend enige tijd na te denken, de ogen van zijn schoonvader op hem gericht. ‘Het maakt geen verschil,’ zei de aartsdiaken uiteindelijk, ‘stuurt u de boodschap toch maar. Het nieuws moet naar iemand verzonden worden, en er is op het ogenblik niemand anders die het kan ontvangen. Doe het meteen, mijn beste vriend. U weet dat ik u niet lastig zou vallen als ik zelf in staat was geweest het te doen. Een paar minuten zijn van het grootste belang.’

Harding vertrok en verzond het bericht, en we kunnen het maar beter volgen tot zijn bestemming. Binnen een half uur nadat het Barchester

had verlaten bereikte het de graaf van --- in zijn privébibliotheek. Welke doorwrochte brieven, welke welsprekende verzoeken, welke verontwaardigde tegenwerpingen hij daar misschien formuleerde kunnen we ons voorstellen, maar kunnen we niet beschrijven! Hoe hij zijn donderpreek voorbereidde voor zijn rivalen die gewonnen hadden, staand als Brits edelman met zijn rug naar het kolenvuur, zijn handen in de zakken van zijn pantalon – hoe zijn edele oog oplaaide van woede, en zijn voorhoofd glom van vaderlandsliefde – hoe hij met zijn voet stampte als hij dacht aan zijn formidabele bondgenoten – hoe hij bijna vloekte toen hij zich herinnerde hoe een van hen hem te slim af was geweest – kunnen mijn fantasievolle lezers zich wel voorstellen. Maar was dit wat hij deed? Nee, de geschiedenis en de waarheid dwingen me het te ontkennen. Hij zat lui in zijn leunstoel, met zijn neus in de uitslagen van de paardenrennen van Newmarket, en naast zijn elleboog lag een niet opengesneden Franse roman die hij aan het lezen was.

Hij opende de envelop waarin de boodschap was verzonden, en nam na lezing zijn pen en schreef op de achterkant:

Aan graaf -----,

Met de complimenten van graaf ----

en stuurde die door.

Zo verging de kans die onze onfortuinlijke vriend had op het verkrijgen van het roemrijke ambt van bisschop.

In de kranten werd de naam van vele geestelijken genoemd als die van de bisschop in spe. *The British Grandmother* verklaarde dat doctor Gwynne zou worden verkozen, uit beleefdheid tegenover het oude kabinet. Dit kwam als een zware slag voor Grantly, maar hij was er niet toe veroordeeld om door zijn vriend te worden vervangen. *The Anglican Devotee* bracht vol vertrouwen de aanspraken van een bekende Londense prediker van strenge overtuiging. *The Eastern Hemisphere*, een avondkrant die veel officiële informatie zou bevatten, sprak zich uit ten gunste van een excellente natuurvorser, een man die alles wist van stenen en mineralen, maar die volgens velen geen speciale leer aanhing met betrekking tot religieuze onderwerpen. *The Jupiter*^{*}, een dagblad en, zoals wij allen weten, de enige ware bron van immer correcte informatie op elk

* zie pagina 525

terrein, zweeg enige tijd, maar sprak zich tenslotte toch uit. De verdiensten van al deze kandidaten werden besproken en enigszins oneerbiedig terzijde geschoven, en toen verklaarde *The Jupiter* dat doctor Proudie zou worden verkozen.

Doctor Proudie werd verkozen. Precies een maand na het heengaan van wijlen de bisschop kuste hij de hand van de koningin als de gekozen opvolger.

Met uw toestemming plaatsen wij een scherm rond het verdriet van de aartsdiaken, zoals hij daar zat, met zwaar gemoed, in de studeerkamer van zijn pastorie in Plumstead Episcopi. De dag nadat hij het telegram had verzonden hoorde hij dat de graaf van ---- had ingestemd met de vorming van een kabinet, en vanaf dat moment wist hij dat zijn kansen verkeken waren. Velen zullen het zondig van hem vinden dat hij het verlies van bisschoppelijke macht betreurde, zondig dat hij het begeerd had, ja, zondig dat hij er ook maar aan had gedacht op die manier en op dat moment.

Ik kan niet zeggen dat ik het volledig eens ben met deze moties van afkeuring. Het *nolo episcopari*², hoewel nog steeds in gebruik, is zo direct in strijd met de aard van menselijke verlangens dat men niet mag veronderstellen dat het de ware aspiraties van priesters die carrière willen maken weergeeft. Een rechtsgeleerde zondigt niet door rechter te willen worden of door zijn wensen met eerlijke middelen te vervullen. Een jonge diplomaat koestert een gezonde ambitie als hij aan het hoofd van een eersteklas ambassade wil staan. Een arme romanschrijver begaat geen fout als hij op Dickens wil lijken of Fitzjeames³ wil overtreffen, hoewel hij zich misschien belachelijk maakt. Sydney Smith⁴ merkte terecht op dat we in deze lafhartige tijden niemand van het kaliber van Paulus kunnen verwachten onder de soutane van een kapelaan. Ook al willen we dat onze geestelijken beter zijn dan gewone mensen, we zullen onszelf waarschijnlijk voorhouden dat ze minder zijn, en we kunnen nauwelijks hopen dat we het karakter van de herder verheffen door hem het recht te ontzeggen menselijke aspiraties te koesteren.

Onze aartsdiaken was werelds – wie van ons is dat niet? Hij was ambitieus – wie van ons schaamt zich ervoor die ‘laatste zwakte van de noble geest’⁵ te bezitten? Hij was hebzuchtig, zullen mijn lezers zeggen. Nee: – het was niet om het gewin dat hij bisschop van Barchester wilde worden. Hij was zijn vaders enig kind en zijn vader had hem grote rijkdom nagelaten. Zijn aanstelling bracht hem bijna drieduizend per jaar op.

Naar beneden bijgesteld door de Kerkelijke Commissie⁶ was het bisdom slechts vijf waard. Hij zou als aartsdiaken rijker zijn dan mogelijk was als bisschop. Maar hij wilde wel graag eerste viool spelen. Hij wilde graag met de batisten mouwen van een bisschop tussen de vertegenwoordigers van de hoogste klassen zitten. En hij wilde, als de waarheid gezegd moet worden, met ‘eminentie’ worden aangesproken door zijn achtenswaardige broeders.

Zijn hoop, of die nu onschuldig of zondig was, was echter gedoemd onvervuld te blijven, en doctor Proudie werd tot bisschop van Barchester gewijd.